

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta are de 2 ori: Mercurul și Dumineca, Fâșă, cândă concedo săptămânal. — Pretului: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 anu 5 fl. v. a. Trieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu s'eu 2 1/2 galbini mon. sunătorii.

Anulul XXXIV.

Se prenumera la postele c. r. și pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Tace's timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 91.

Braslovu 6 Decembre 24 Novembre

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA. Transilvania.

Fagaraslu 3 Dec. 1871.

Domnule Redactor!

In Nr. 90 alu pretului fôia ce redigi, in corespondenți d'iu Fagaraslu 25 Novembre 1871, subsemnatu I. Antonelli vicariu, Reverenți Sa aseredia, că întrebându pentru ce vine numele Benedek in lista electorală a Venetiei din anul 1869 i au răspunsu vice-capitanulu scurtu și precisu: „Pretoriulu Gridanulu i a datu unu atestatu falsu”; apoi spune, ca se retine dela orice deductiune ulterioară.

Că unulu din vice-capitanii de aici, asemenea retinându-me dela orice deductiuni ulterioare, me sentiu detoriu caracterului meu a marturisii în fața publiculu, ca nu suntu eu vice-capitanulu, care a datu d. vicariu Antonelli acelu răspunsu asiă scurtu și precisu; și ca eu nu amu cunoștinția despre veri-unu atestatu falsu in acelu respectu.

Me rog acestora a se da locu in urmatoriulu Nr. alu Gazetii pe primă colunna, precum și a agregă sprăsiunea destinsii științe și consideratiune dela

Alu Domniei Tale umilitu servu

I. G. Codru Dragusianu m/p,
vice-capitanu din Fagaraslu.

Braslovu 5 Dec. 1871.

Victore Emanele intră in 21 Nov. in triumfu de entusiasm in urbea eterna și mirându-se de multime impetiontorulu se adresă catra adunare cu cuvintele:

„Domnii mei! Pentru ce o primire atatu de serbătorască! Venirea mea in Romă se fia d'acum înainte o cauza familiară”. Aceste cuvinte au produs și mai mare entusiasm, încatu Victore Emanele trebu să ese pe balconu Quirinalulu, unde fu resalutatu cu evra!

In 27 Romă politica a redevenitu Capitulu. Senatulu și poporulu romanu s'au reintărnit in parlamentu, pe carele lu deschise Victore Emanele tînedu urmatoriulu

Cuventu de tron in Romă:

Domnii mei senatori!

Domnii mei deputati!

Oplu, carui ne amu dedicatu viața, e complicitu. Dupa lungi adversitati Itali's e redată sie și Romei. Aici, unde poporulu nostru, dupa o desmembrare de sută ani, se afia primă data adunatu in persoană reprezentantulu sei, aici, unde ne cunoșțom eu patrii dorințelor noastre, totulu ne vorbesce de marire. Totudeauna inse totulu ne monitează despre obligatiunile noastre. Bucuri' ce o simțim nu ne va lasa se ne uitam de aceste (oblegaminti). Noi ni amu recastigatu loculu nostru in orbe (tume) prin apărarea drepturilor naționale.

Astadi, fiinduca unitatea natională e complicita și începe una nouă periôda pentru Itali's, vomu remană fideli principiorulu noastre.

Prin libertate regenerati vomu cauta secretulu tarii și alu reconciliatiunii in libertate și ordine. Noi amu proclamat despartirea statulu și a besericii. De ôra-oe amu reconștinut neconditională independența a autoritatii besericesci, potemu fi convinși, cumca Romă, capitala Italiiei, va prodece a fi scapulu pacințu și consideratu alu Pontificatulu.

In modulu acesta nôe ne va succede a lînisti conscientiele. In tipulu acesta prin solidaritatea resoluțiilor și prin moderatiunea lucrurilor nôstre amu potulu termina unificarea naționalei, fara a altera relatiunile nôstre amicali catra poterile straine.

Proiectele de legi, cari suntu a vi se propune pentru regularizarea relatiunilor corporatiunilor besericesci, voru fi corespondentorie principiorulu libertatei. Ela voru atinge numai personalitatea juridica și modulu de posesiune, lasandu neigulare institutiunile religioșe, care au una parte in regiunele besericii universale. Causule de economia populara și cele finanțiale voru reclama toșă sollicitudine. Acum, fiindu Itali's constituita trebuis se i portam de grigă, că prin restatoriunea finanțierulu și se o facem fericia. Numai perdurandu in exercitiulu virtutiunilor vomu perveni acolo, unde e fontană a renascerei nôstre natională. Finanțiele cele bune ne voru întinde mediale a ne fortisa organizatiunea militaria.

Dorințiele mele cele mai ferbinti suntu pentru pace, și nu e nemica ce ar produce temere, ca s'ar potă turbura. Dér organizatiunea armatei și a marinei, reinnoșrea armelor, lucrurile pentru scopulu apărării teritoriulu natională reclama studiu lungi și aprofundate. Viitoriulu ar poté pretinde comutu strictu dela noi pentru întrenisimulu nôstre. Dvôștra veți escamina mesurile asternende din partea regiunilor nôstre spre scopulu acesta.

Vi se voru face și alte proiecte importatori, privitorie la autonomiă de comensurulu și a provinciorulu, la administratiunea decentralizatiunei, fara jignire a poterii statulu, in privința reformei institutiunilor de jurati, precum și pentru a midiolocu una mai mare uniformitate și efectivitate a organizatiunii judeciale. In modulu acesta vomu deveni la fortisarea securitatii publice, fara de care insă libertatea nu e fara de periculu.

Domnilor mei senatori! Domnilor deputati! Unu campu largu de activitate vi se deschide. Unirea natională complicita astadi, speru, ca va avé efectulu, a domoli și mai multu luptele de partie, a caroru emulatiune pe viitori nu va avé altu scopu, decatu desfasurarea poterilor productive ale naționalei.

Me bucuro, ca vedu, cumca poporatiunea nôstra da deja documente lumnate despre iubirea de a lucra. Desteptarea economica populară succede îndatu după desteptarea politica. Institule de creditu se inmultesc întocma că și societatile comerciale, espositiunile de arte și industria și congresele literatilor. Dvôștra și Eu trebuisim se favoram miscarea acestă fructifera, dandu instructiunile industriale și scientifice una estensiune mai mare, mai mare fructuositate, deschidindu negotiulu drumuri nôue comerciale la exploatiune.

Tunelarea (gaurice) muntelui Cenis e finia. Sontem in ajunu la întreprinderea de a tunela muntelu St. Gotthard. Calea comerciale ce trece prin Itali's, care duce la Brindisi și apropia Europa de Indi's orientale, va deschide in chipulu acesta pentru locomotive trei drumuri prin Alpi. Iutiala calatoriilor, usurarea comerțului voru inmultu relatiunile amicali, cari ne împreuna cu celelalte națiuni, și emulatiunea îndreptată la lucru și civilizatiune voru face o mai fructifera.

Unu viitoru stralucitu ni se deschide înainte; numai dela noi se cere, că se retribuim benefactorie providenției, aratașunde demni, ca întro popôra portam numele Italiiei și alu Romei celei pline de gloriă. —

E curioșă incidentu's, ca totu in 27 Novembre se deschise prin cuventu de tron u și diet' Prusiei, in care regelu cu satisfactiune ascrie cea mai mare parte din succesulu armelor poporulu prusianu, laudandu spiritulu prusianu, disciplinã a morale, tãrea credenția și devotamentulu patrioticu, cu cari s'au împreunatu demnitete de imper. ala Germaniei cu coronã Prusiei. Germani's are a grigi

de înaltarea poterii natională și de securitate, pe candu reprezentantii Prusiei cu regimelu voru esculțiva institutiunile. Lauda starea finanțierulu, ca e in mare mesura multiamitoria. Imbunatãrea salariilor oficialiorulu, a comunicatiunii pe linie nôue, reforme interne municipale inse centralistice precate se pôte, autonomia comunale cu organe centralizatiore, înaltarea instructiunii publice cu midiolocu forte considerabili voru fi obiectulu lucrurilor.

Pe terenulu miscariloru besericesci regimelu sta tare, pentru apărarea deplinei autonomiă a poterii statulu, pentru sustinerea ordinii civile, pentru apărarea sinceritatiloru in libertate conscientie, pentru cari voru da proiectu regulatoriã a. c. l. Despre politicã esterna nu atinge alta nemica.

Conferindu aceste mesagie se vede in celu prusianu unu spiritulu absolutistice incredutu și resfãciatu, pe candu alu Italiiei respira speranție și bucuria împerechãta cu îngrijiri de a prelincã la consolidarea splendorulu viitoriu.

Min. de esterne Visconte Venosta a trimisu la reprezentantii diplom. ai Italiiei acreditati pe lunga cabinetele a cercularii, in care dovodeșce, ca Pontificatu romanu nici că suveranu Iumescu n'a avut nici data atata libertate a denumi dupa placu episcopii, dupa cum avé acum in denumirea episcopiorulu vacante, ce o și faci in poterã l. de garanție, date de parlamentu. — Sôrtea Italiiei îndoreșce cu fericie resfrinduse norii amemintoriloru. —

In Belgiu regelu a demisionatu ministeriulu și camerã s'a prorogatu. Regele împlini voia poporulu demonstrante.

Rusi's pune pe pitioru 300 legiuni infanteria militiã și 10 cavaleria de cate 1000 insi, adica 30,000 se stă gata; și armeza forturile meren.

In Parisu se dejustiaru comunistii: Ferré, Rossel și Burgouis in 9 Nov. Thiers suspendu dôue diurnale, și readunã parlamentulu. —

Una corespondenția și adresa frapanta.

In midioloculu acestoru discutiuni provocate și trase că de peru, mai vertosu dela lunã lui Aprile încoce, de candu cu ospetulu din Brasiovu, in „Federationes” Nr. 114 din 26/14 Novembre a. c. se publicã una corespondenția s'eu mai bine adresa a dlui advocatu Traila, care cu catu e mai misterioșu in partea sa din urma, cu atatu ne pune mai multu la mirare. Aceesi suna asiã:

„La adresã Reverendissimei clicei a „Telegrafulu Romanu”

in Sibiu.

Cum se cualificam ôre limbajulu, in care „Telegrafulu Romanu” s'a pornitu ôrasi a îndrugã de 2 septemani încoce la verdi și uscate! Ajuta -mi, Die Redactoru, cu vreunu terminu, care se corespunda, fara a ratamã simțulu esteticu alu publiculu dtale. Eu unulu, -mi marturisescu slabiținea, nu lu adu. Ôre ce va fi pecuțulu „Telegrafulu Romanu” publiculu sau? Ôre cu cine se cërta acelu diariu? Ca-ci, dupa ce elu in dieci de articulu numeșce de miserabili și friosi pre contrarij sei, ca nu esu cu numele loru la publicitate, — totu elu este, in care nu vei gasi — nici candu vre unu nume. Ce mai logica! Pentru ce va tãfã „Telegrafulu” n'au curagiulu nu numai a-si pune numele sub articulu loru, dér' nici macaru a numi pre cei cu cari se cërta, că se i scimã și noi?

Necasulu clicei dela „Telegrafulu” contra co-

mitetului ad hoc din Sibiu, lu mai întelegem. Ni pare numai rez, ca „Telegr. Rom.”, în locu se tiada la o apropiere, totu mai multa confusiano vre a face, totu mai multa -si da concursu stapaniloru pentru „divide et impera”. Norocire, ca publicatu romanu nu lu lea în sêma, precum n'a iustu pr „Concordia” si pr cum nu lu la geneza intru nimica „Patria” dli Andrassy cu totu consortiulu seu. Ap'a trece, petrele remanu!

Dêr ori-catu de nepericuloasa fia clic'a „Telegrafului”, detorintia noastră este, a face catu mai multa lumina.

Cu acestu scopu -mi vei concede, Dle Redactor, a adresa decamdata reverendissimei clic'e a „Telegrafului Romanu” o întrebare, cam totu în modulu ei de sciare, adica asia în „pilduri”, că numai noi se ne preocupem.

Ore, precu cercuica în noi cumva caus'a a tôte confusiano politica dintre noi, a tôte incietarea daundă dată dela redicarea summitiei de 12.000 florin v. a. la anulu 1865 aici în Clusiu în strada „Magyar utca”, în cas'a lui M. . . ? Nu cumva la stergerea autonomiei tieiei nostre si la calcarea drepturiloru nostre nationali totulu la contribuitu consensulu datu sub rosa pentru anularea legioru din 1863/41!

Fiindca ori-cu rez numai după cunoșcerea causi se pôte cură radicalu, -mi permitu a ve rogă cu tôte pleacătioana, că se meditati pocina asupra modestiei mele întrebări! Dêr' deca, așandu cu totii radeșia reului, nu vomu potè întielege!

Clusiu, 22 Novembre 1871.

Traila.*

Se fia ôre adeverat, ca stravechi'a autonomia a Transilvaniei, c' si drepturile nationali romanesce castigate intre cele mai mari subiacumitari prin diet'a din anii 1863 et 1864, s'ar fi tradatu, s'ar fi vendutu numai pe sumitii'a de nimic, de dôespredieci mi florini si inca banii de papiru! Pe la finea secolului al 17-lea (1680-1692) s'a vendutu suveranitate'a tieiei, dêra pe atunci ca încai s'a vendutu pentru sume însutitu mai mari, pentru mai multe donatieni de dominiuri de a le statului, pentru cateva ranguri de comite si de baronu, preste acest'a s'a si facutu presiune grea prin armate mari, care suga vedea'a tieiei, cum si prin terorisarea venia din partea unor generali tirani, cum eră unu comite Rabutin, Caraf'a si alții. Pe timpul dietei aristocratice dela Clusiu din an. 1865 (Nov. Dec.) nu se pôte dice, ca apasarea asupra tieiei arate că ale lui Ludovicu de Baden, sêu Carolu de Lotaring'a, ale generalii Montenuoru si Crenzeville, nu numai ca nu eră tirani, dêra nici ca n'aliă-capulu pentru actiuni mari si deciderie. Asia dêra tradarea cea mai spurcata din an. 1865 - dêca în adevêru a fostu tradare si nu simpla poltroneria, nu ar potè fi escusata cu nimicu pe lume, pentruca cele dôespredieci mij în asemenea casu nu ar avè valôre nici macaru catu cei treizideci de arginti ai lui An'a si ai lui Caișta, platiti lui Iuda. Vedei acest'a ar' fi totu-ana data si una corsitoria din cele mai carșobe.

Cu atatu mai vertosu dêra este datori'a d. Traila si e datoriu „Federationei”, c' se face lumina de ajunsu în respectulu acest'a, si inca după unu metodu ôre-si care cerutu de natur'a lucrului. Ca s'au datu 12 mil. Se pôte. Dêra cine si dela cine a iustu, si spre ce scopu a iustu!

Dupa calcarea revoluționiei în an. 1849, dn. Duschek, fostulu ministru de finanțe în gubernulu lui Kossuth, cadiendu si elu în manile austriaciloru, că omu de onôre ce eră, -si aduse tôte computurile si tôte cass'a, le depuse pe mesele loru împreuna cu patru milioane în note, apoi dise: Mai înainte de a-mi lua viaț'ia, ve rogă că încai se-mi cruciatu onôre. Cercetati mai antau tôte cartile mele de computu, că se vedeti cum si pe ce amu cheltuitu; caatâi dêca suntu tôte în regula, dati mi absoluturu, apoi nu -mi passa luati-mi viaț'ia pentru credentiele mele politice, dêca asia vi se pare vone. Austriacii daruia lui Duschek viaț'ia si lu liberara din prînsore. Cu acea ocașione s'au

cercetatu tôte computurile. Se întielege, că multe din ele suntu fôrte curioșu. Dera ce ve pasa? Duschek platea pe asemnatii (Anweisungen) si pe quietantii, care i se presenta. Multe din acelea au pututu se fia ilegali, altele si false, ca-ci si de acestele obriinu în tempuri estraordinarie; dêra intru cu incetiorulu, în cursu de cativa ani s'au adusu lumina preste cele mai multe; numai asupra unora s'a observatu tacere profunda, „din consideratiuni mai înalte”, precum este uslu a dice: acelele computuri luse în dilele nostre potu fi vedute de ori-cine, pentruca vorba romanului: „Ce a fostu verde s'a uscatu, ce a fostu dulce s'a mancatu.” Computurile Transilvaniei trebuie se fia astadi tôte în manile gubernatului ungurescu. În vol'i lui stă, de a da pe factu ori-si-ce din ele, sêu încai a le arata, buna ôra, cum arată austriacii unele si altele la unu Maiorescu, Dobranu s. a. Dêca si d. Traila va fi vedutu în adevêru asemenea computuri, de ce nu le dă pe factu întregi întregitile, pentru că se se curme reciprocele suspitiiu si inculparile de calumnia infroscioata. Apoi dêca va esi la lumina, ca a iustu cineva bani, se si dă ocașione de a se justifica (rechtfertigen, magé igazolni), după tôte formele cerute de legi si mai vertosu de morala publica, sêu de nu, se remana cu inferat'a pe frunte.

Din partea nostra nu vomu se preocupamu cu nimicu si intru nimicu dezvoltarea mai departe a acestui episod fatalu din dram'a, sêu mai bine, epope'e nostra nationala, inceputa dela 1845 încôce; atata totuși nu ne potemu conțeni, că se nu observamu, ca dêca cumva în an. 1865 va fi fostu în adevêru tradare, pentru acestu casu ne spune nôșu simțulu nostru, ca tradare, vendiarea, predictiunea, nu s'a facutu numai pentru bagatela de dôespredieci mi, ci pentru alte interese neosemenate mai mari. Asia ne sioptose nôșu; noi însine nu scimu cine, unu demonu bunu sêu demonu reu uciga-lu crucea pe acestu din urma. Tempulu ne va lumina. Es ist nichts so feig gesponnen, dass es nicht kommt an die Sonne. —

„Tel. Rom.” în Nr. 93 sub titlu: „La pamphletulu „Federationei” reflecta aceste:

„Unu pamphletista de profesione, de altmuntre fidelu capă alu slugiloru în soldatu feudalismului si ultranationalismulu, publicatu în Nr. 114 alu „Federationei” protestesse în unu pamphletu al seu, datatu din Clusiu, despre redicarea unei summitiei de 12.000 fl., în an. 1865, în Clusiu, Magyar utca, în cas'a lui M. . . si întreba, ca ôre confusiano politica dintre noi nu dată dela timpul redicării acelei sume!

De si întrebarea acest'a nu suna la adresa noastră, pentru ca noi nu scimu se ecistie aici nici o „clic'a precercuicaria”, cum dice pamphletulu, eu numai un'a precercuicaria (cam cum suntu clic'e în genere), carea nu are inose de a face nimicu cu „Telegrafulu Romanu”, totuși fiindca voru fi ômeni cari inca nu scia distinge, ne demitemu la reflectiunea noi.

ca noi cei dela „Telegrafulu Romanu” nu scimu nimicu despre lucrulu amintitu; cei ce inose, ut figura doct, sciu tôte tainele, se ne spuna si nôșu si publiculu, dêca s'au redicatu vre suma si cine o a redicatu; ba provocamu pr slogie fidele tuturor inimiciloru nationali romane, se ne deslășieca si despre cele 40.000 fl. din 1863/4, cari au venitu pe adresa unei escelente, nôșu pr timpul acelu, si pôte si de alte 10.000 fl., despre care se vorbea ca se invertira în Mercurea în diu'a memorabilei conferentie. — Incatu pentru politica, nu stamu cu astfelu de nechimasti de vorba.”

D. Traila dêr' e datoriu onôrei sale a face lumina, ca acest'a descoperire au capetatu aripi si priu diurnalistic'a straina. — R. „G. Tr.”

— În „Tel. Rom.” cu Nr. consil. scol. archid. gr. or. 315/1871 se provocă totii inspecturii districtuali si locali al școlleuru din tôte arhidieceșea gr. or., că cei în restantie se tramita repôrtele de-

spre instructiunea adultiloru din an. decursu, — si si provocă preutii si dascăli, că se continuă prin tôte comunele aceste instructiune în citiu, scrisu, computu si alte cunoșciento, si repôrtele despre rezultatu se lu tramita la consiliulu școlariu arhidieceșanu.

Credemu, ca nidi celelalte dieșee nu voru fi citatu a împintena cu tôte serioșitate pe respectivele dieșeeșoru sale, că se face asemenea; noi dorim numai, că se vedemu si publicate rezultatele instructiuniloru adultiloru la primăveră, spre comuna bucuria si spre folosulu natinei, si amu mai dori, că si cealalta arhidieceșea se se înalță odatu pe pitiorele renascerii așteptate, că se dă vreuun semn de viația organica, fara de care a mai remanê desatramati doveșose multa nepasari. —

Totu din „Tel. R.” vedemu cu bucuria, ca s'a mai adansu nua fundatiune pentru stipendia la strigatori'a necesitate a culturii nationala. —

D. Gavriela Faaru din Oradea mare repasatu în 15 Nov. 1865 cu soel'a Veronice'a Faaru n. Ponoriu si repasatu în 28 Febr. 1869 au testatu 4000 fl. v. a. pentru doi stipendisti gr. or., dandu metropoliu dreptulu de suprema inspectiua si denumirea stipendistiloru la propunerea consistoriului aradanu, Carica casei de pastrare din Oradea s'a si primitu la metropoliu. Dulce memoria! —

Reportu detaliatu

despre scen'a din Venetia distr. Fagarasiului si respingerea scorturiloru publicate în „Kelet” si „Reforma”.

Pentru că lucrile mai înalte se fia bine informatu despre legalele procedere a comisariulu si despre anarhia ingierintia a dep. dietale Iuliu Benedek, damu publicitatei urmatorulu reportu basatu pe adevêru în tôte golatase sa:

În 9 Novembre a. c. au fostu alegerile reprezentantii districtuale în Fagarasiu, — si fiindca rezultatulu n'a esitu după voia dli dep. Benedek (Gyula) s'a unu incapaci Balás Sándor et comp., ci după voia intelligențiu, — în interesulu districtulu, — s'a apucatu celu de antaiu, si că se ingreșcra totu, ce este loialu, patrioticu si romanu înaintea regimului, a aratatu prin nesece telegram, cele mai înalțioșe si mai tendentioșe **mintini si scorturii, atatu înalțulu ministriu, catu si Esc. Sale dliu comisariu regescu**, numindu pe comisarii de alegere agitatori, si inovinatiori, a ca pusu pr alegatori patrioții în catene si a infundatu prin temite.

Aceștea mintini nerusinate apoi le a buciatatu si prin foile „Reforma” si „Kelet”. Totu-deodatu a facutu unu protestu infroscioatu, carele asemenea gene de mintini, — în contra alegioru în genere. În acestu protestu se plange amaru, fara de altu dore macaru catu de pocina de vreuun romanu **) si cere că comisuniu verificatori'a se analizeze tôte alegeriile si se face alte din nou. În fine apoi si varsa veninulu, pentru fasculu colu colosulu ce l'a facutu cu ocașioninea acestor alegori, si anume în cerculu de alegere li în Venetia inf. Apoi în „Reforma” din 19 Nov. a. c. Nr. 320 intr'unu art., esitu din pen'a denulsi, si subscrisu de carpaiculu Balás Sándor, se lauda pr se sine si înalția pana în nori, si defaima cu termeni cei mai obrascii tôte ce este cu simțulu loialu si patrioticu romanu, si anume pe functionarii romani, si chiar si pe siefulu districtulu si auditu si pe consortea aceluia! Tôte aceste totu cu tendentie, că mane pomane, dêca ar reesi cu plaușu seu, se urmeze dousu că capitănu supremu în tie'a Fagarasiulu; dêr' pana si poft'a în cui; pentruca, credemu, de înalțulu ministriu nu va voi nefecieria unui districtu pentru o persôna, nu va voi provoca o anarhia în simlu pacitioru. —

Tôte acestea le a facutu numitulu în numele regimului, dicundu, ce este omulu regimului.

Se scia inose totii patrioții loiali si bine simțitori, fia aceia de ori si ce nationalitate, ca aici n'a

*) Alesu numai de nesece boierasi goli fara cunoșciento de sene, că deputatu alu rachibului! — Red.

**) Ma lu dôre dieu, ca în numele mamelociloru de boierasi desculți, pr cari amu, că si pr timpul reformatiuniloru, candu au fostu trecutu mai tôte la reformati, credea, ca si pôte aduce cu rachiu se se face si ture — si elu se se laudă colu suse, ca este reprezentantele unui districtu romanesco. Ôre amu au capatatu boierii minte saștoșă! — R.

foști nieri aia naționalie nîi nedreptate, ci simpla și pură susținere a legilor vîgite din partea comisarului, care s'a ținut cu escitație de lege, nu ertându a se face abuzul cu ea, cu tîta amenințarea ce i o face Benedek, penetrua n'a lasatu legea calcata în favoarea densului, candu ei dise în publicu cu referințe la denumirile vîltîrîe: **„Geben Sie acht! Sie haben einen Beneficiarius und Sie schaden sich sehr”**, cã cum destinele ămenilor ar fi depuse în ma'n a unui Benedek, și cã cum regimulu ar preferi anarhia a apucatura a lui liberalitãtîi unui-oficialu, care-șpera legea și -și escuta cu consinția obligatiunea de oficiulu incredințiatu.

Adu cu cale a d'a acestã pre facia, fiinduca în articulu citatu comisarulu Nic. Pentiu erã numitu cu numele și caracterulu, totu cu scopu tententios; — și tîte le referise la densulu, fiinduca i a trasu dunga presta scote'l a anarhia, apãrandu valoarea legii.

Eca d'er tîtu decursulu cum în vedin cu ochii și în auzul cu urechile. **Se lã aminte si înaltulu regim!**

Alegerile în Venet'ã, unde produse Benedek escensu, s'au facutu, dupa ce s'a publicatu diu'a și loculu alegorilor îndreptãtitoru. Cum alegoria au fostu legali, este proba, ca preste totu, unde a protestatu dl Benedek Gyula s'au verificatu alesii din partea comisiei verificãtoare.

În Coman'a inferioarã la încaperea alegerei s'a batutu campan'a intr'o dunga, cã se se adune alegatorii, dudu usulu de aoolu; erã nu, dupa cum dicea dl corespondente din „Reforma”, cã se alunge a-legatorii.

În Pareu, Vadu și în altele inca au decursu alegeri în cea mai buna ordine, asemenea si în Venet'ã inf. Aici juse pre langa tîtu precauțiune, comisarulu electoralu n'a pututu evita unu escensu, urditu de deputãtul dietele desu numitu diu lui Benedek.

Acestu deputatu înainte de a plecã la Pest'a a amblatu prin tîte salele locuțe de nobilitate asteanu, și împãrtindu vinaru si bani la alegatori, promitendule, ca i face erã nobili privilegiiat'i cã mai înainte, și va face cã notariulu si investitorulu se capete salariulu numai cate 2—3 cupe de butate, cã se nu i plãtesca nici pe ei, de si au lips'a loru.

Benedek s'a candidatu în mai multe cercuri de alegere, și fraternizand pãna și cu porcarulu și vacariulu din Venet'ã, erã securu, ca o se reedã, plecãndu la Pest'a încãutatu de bucur'ã rezultatulu alegorilor vîltîrîe.

Înainte de alegeri cu vîro septemiana a si venit'u a casa și facundu si cedule litografice, a car'i preste totu s'a pusu pre sene si inca alti individi, cari dupa lege nu poteau fi alesii, din cauza, ca nu scã ceti si scria, a transmisu comisari de ai sei, pre tîte locurile de an împãrtitu cedulele si s'au recomandat pre sene si pre ai sei.

Pana la amedi inse a vedin, ca pre langa tîte sacrificiulu, din tîte locurile, au cadutu. Venindu solii de prin tîte punctele cu reportu, si redindu, ca nici în Venet'ã nu mai este sperãntã, a miscatu acheronta se faca unu escensu, prin care se au impedece alegerea, s'eu se alba motivu a protestã, cã se se anuleze alegerea. Dela acest'a nu s'a pututu impedece, ca tîte, ca i s'a spusu, în publicu, ca nu scã nici legile facute sub densulu, ca acesta ămeni, cari nu scin ceti si scria, nu pot'u fi alesii; ca dupa leges comunale notariulu nu mai pîte fi cu salariu de 2-cupe de butate; ca dupa leges scolaria a statulu asemenea nu mai pîte fi investitorulu cu lefa de 2—3 cupe de butate, și cã se nu mai amãgesca pãporãtul simplu, ca l'a adusu si pana acum la sapa de lemnu, cu promisiunile insialtoare: ca i face erã nobili privilegiiat'i, în urm'a carora promisiuni; cã vîroscu creditori n'au solvitu contribuțiunea de vree usori etc, și acum li se vende totu prin escocitiune! **Se servesca de dojãna la totu nobili romani** de petindene, cã se se nu devina a li se vende si consinț'a din vîtra cum s'a întemplantu la unii boieri insialti prin Benedek în Venet'ã.

Asia dupa amedi între 2 si 3 6re a venit'u dep. dietei din Pest'a Benedek, cu cet'a lui iritatã de beutari, cu scopu cã se intre la comisarulu în casa, și se i d'a protocoale de alegere inca înainte de deschiderea sedințel; și în casu de a se opune erã instruitu se la arunce pre ferestã. Ansa au lãtu de aoolu, ca capetãndu batãia unu iaia frundã, dise, ca batãusii suntu în cas'a comisarului, se între aoolu se-si facã satisfãcere.

Comisarulu, solindule scõpulu loru, ca au se lu blameze, si pîte se si la arunce pre ferestã, pentru caderea lui Benedek, nu i au lasatu se între

in lãntu, sponedule, ca se se demolesca, ca densulu n'a veditu nici unu batãusiu, ci cea cari n'au votatu se vîna omenece la trei 6re, se voteze dupa lege. Dina partisiun'ã lui Benedek votissera mai tîtu înainte de amedi, si cei de facia venisera numai cã se fac escensu. Invitati si iritati de comisariloru lor au facutu 3 asalte asupra casei comisarului, voindu a sparge us'a, și a se sui cu scãrile pre coperisulu casei, cã se sparga tieg'a și se intre în lãntu, se-si resbuie, dupa cum dicea infãrãti, inse nu la au succesu. Aici de aruncã comisarulu numai o scãntã lãtu 6menii de omnia se întemplã o mörte mare, inse elu cã funcționarulu legistu a încungãritu ori-ce scandalu, cã se nu se perilitizeze linistea.

Dupa aceea, vedindu B., cã nici cum nu pîte se reedã, a începutu cu defaimã asupra funcționarilor de romani, și asupra comisarului în specie, dicendul, ca a venit'u aoolu în comisioane se facã bani! și ca densulu B. este **transmisu din partea regimelul** (!), totu numai cã se irizeze pre cet'a lui mai tare asupra comisarului. Acest'a nu mai potenduo suferi, comisarulu l'a facutu ce e dreptu, mintiosu în publicu și a ordonat în numele legii, cã turburãtoru si agitatoru se se departeze, ca are se continuã alegerea mai departe. Benedek inse îi au opritu, dicendule „nem menek”, si vedindu, ca se se apropia tîtu 6re si lucrulu pîte se iõ dimensiani mai mari, a scrisu dupa gendarmeria. Vedendu acest'a Benedek si comp. s'au departatu, dãndu chiaru densulu cu betinulu în ferestã localulu de alegere; er' departanduse B., alegerea s'a continuatu mai departe în cea mai buna ordine, pana la 6 6re dupa amedi. Atãnci venit'u gendarmeria, a arãtat pre cei culpabili, cari au saritu asupra casei, si le a ordonat cã sei prinda si sei de în masele justitiei, facundu totodotãda arãtare penale în contra celoru vinovati, și cu acest'a a închiatu adunarea, facundu cunoscutã tîtu întemplantu si cu oficiolatu distr. Acestes suntu fãpte, cari se pot'u comprobã prin 17 martori, erã nu numai prin 7 cum dice corespondentele din „Reforma”.

Pentru acestea d'era se alarmã înaltulu ministeriu si Escel. Sa d. comisarieg reg. prin frulu electricu de cãtra agitatorulu si reacionariulu Benedek, cu tîte, ca elu numai pre romani linistiti agitatori si reacionari. Pentru acestea a facutu B. si vree cãtãra arãtare penale, inse mincinosu în contra comisarului. E scõrnitura d'era lãtu din ventu si din plin'ã cupa a maliitulu totu ce s'a scrisu în „K.” si „Reforma”, cumã organizãrea districtulu s'a facutu cu bate si forcu de feru, și cumã la alegeri ar' fi statu vis-à-vis doue partite politice tari, ceea ce e mincuna nensuãntã, ca-ce în districtu este numai o partia, carea consta din inteligent'i si clasea mai avuta, carea este cu regimulu, și observa legile escitente.

Mai departe se face dechiarare, ca partit'ã dlui deputatu B., la care, dupa cum dice singuru stã în „Köszereiten”, constã numai din cãtãva proletari, pre cari pentru unu pocolu de vinaru si o sugare îi pot'u face si turci.

Apoi cumã reprezentãnt'i distr. s'a octroitã cã sub Schmerling din prenti si amplotiat, asemenea este o mincuna. — Reprezentãnt'i s'a alesu dupa lege, pre carea dlui deputatu nu o scia, ci consta din barbãli cei mai apti, apoi fã aceia si prenti si amplotiat, pre cari i dõre de poporu, si cari contribuie la prosperãrea patriei si a binelui de comunu.

Apoi cumã împãrtirea cercurilor electorale n'a fostu corespondentã, se ertati, ca acestã inca este o mincuna, de 6re ce s'a facutu prin comitãntulu celu vechiu, în care atãu fostu prea bine reprezentati.

Cumã alegeri nu s'au publicatu nicãiri, inca se dechiarã de o mincuna obrãnsã, probe suntu certificatele dela comune adãtoare la actele de alegere.

Apoi cumã cã comisari de alegere au fostu totu amplotiat, si ca ei au facutu presiune asupra alegatoriloru, inca se dechiarã de scõrnitura, ca-ce d'era si si fostu vreeun funcționar, au fostu totu în locu strãinu, unde n'a potutu avã infãntia.

Apoi cã s'au facutu arãstari în Venet'ã inf., aceea este adevãratu, inse nu s'au arãstãtu, pentru cã au fostu de partit'ã dlui Benedek Gyula, ci cã criminalitãti, pentru cã au saritu asupra casei comisarului, facundul amenințari periculoase, între car'i erã si involucrãrea de ai trage cas'a diosu.

Asia a facutu partit'ã dlui Benedek, si pre aceea îi numesce densulu alegatori patriotici

Apoi ce tîtu pomenesi d'ia, D. B. de alegatori deakisti, si de partit'ã regimelul, ca aceste

suntu numai marafeturi, fiindu romani din distr. Fagarasiulu de partit'ã legeri regimelul.

A rãspunde si mai departe la tîte calumniele, ar' fi tîmpu perdutu. La cele din urma din articulu din „Reforma”, nu suntu competent'i, a rãspunde, inse credem, ca nici ilustãrate a d. capitãnu supremu nu i va romanã detoriu.

Apoi în fine, d'era înaltulu regim, dupa cum diceți, nu ne va ascultã acum, cã si cu ocaziunea alegorilor dietele din 1869 pofiti diu, carpcã si comp. se ve aparãt minciunile, cum veti sci, si ve faceti „fene gyerekel”, dupa cum diceți, apoi viedant consules, unde veti ese la capetu.

Una martoru oculatã.

AUSTRO-UNGARIA. Diet'ã din Pest'a se apucã de dezbãtãre generale a bugetulu, dupa ce primii lege industriale. Afãra de una interpelãre a D. Babesu, d'era min. a pusu la cale, cã se se întempline lips'a cea mare de grau în Basatu, unde secerisulu a fostu mai nulu si propuns, cã se sesistizeze licitãtiunile si confiscãrele pentru dãre

Denumirile de judecatori se astiepta pe 20 Decembre si ordinea de notariate se compune. Vet'i vedã, ca si notariatele se voru smulge tîte din masele profane, d'era nu voru fi juristi, cari se invinga la concursu.

Eca lips'a academiilor romãne de drepturi ne va scõte peri albi în totu viitorulu! Necesitate urgente trebuie cu urgentã îmbrãcãsiute, ca si juddi din sãte ni se voru octroiã totu maghiari si sasi. —

Min. de justitiã cautã maghiari cali-si necalificati, Andrassy mai cautã si d'era, d'era de de partit'ã deakiana. Deput. romani cu totu au remonstratu, cã se nu se ignoreze romãni; d'er' fara multa succesu. —

Vien'a. Andrassy tramise o nota cercularia la agentii diplomatice Austro-Ungariei, în care pîntãza politicã a pacii si procedera mana în mana cu politicã Germaniei. Atata scõtu se scie totu, ca era gravitezã în orientu. Min. Auersperg inca n'a facutu nici unu pasu nici cu potõnti. Trufitur dies etc. —

Cronica estera.

ROMANIA. Bucuresti. Anu publicatu resolutiunile presi romãne si nu asteptãnu se vedem doue programe, ceea ce presupune cãra încordare. Nici acum nu ne damã parerea despre ele, ci numai reletãnu, ca 6re nu s'au lãtu de principiu la începutulu dezbãtãtorulu, cã minoritatea se cõdã majoritatei spre a evita orice sciziune? Se serie, cã minoritatei fãu ignorãta dela siel., inca dela dezbãtãrea art. 4 în siel. gen.; pentru a vrutu se se modifice art. majoritatei, încatu se nu remana ecivocitate.

„Column'a lui Traianu” face în obiectulu acesta nescu întrebare, ce 6re în reproducem'ã er' fara reflectiune:

De ce 6re majoritatea se feresce a se pronunțã claru si limpede în escitiunea israelitã?

De ce nu voiesce protecțiunea comercialu românã si formatiunea industriei romãne?

De ce trece cu atãta usurintã preste instructiunea publica a romãnilor?

De ce nu combatã în genere tîte coloniile straine, ci numai pe germani?

De ce nu desãrãpã macãru în principiu acelu spiritulu de opozițiune sistematicã, prin care biët'ã tiera se restogolesce din fragmenti în fragmenti?

De ce întrebunțãza la totu pasulu cãvintu cu doue înteleisuri, mergendu cate odatã cu ambiguitatea asia departe, încatu se ni însufle temeri fõrte seridõse si tendinție separatiste?

De ce conservã cea mai adunã tacere asupra lucruriloru celoru mai vitale, de si ne se sfiesce a se rostii cu unu dogmatismu copilãrescu despre amemoriile cele mai controversate, precum suntu, buna 6ra, sistem'a judicãrii din Belgiu, timbrulu, accisiile, monopolulu tãtãnulu si asia mai încolu?

În fine, de ce 6re se gãndesce cu atãta starãntia numai la astadi, si nici odatã la diu'a de mani? . . . — (!)

